

Çorum Mebusu Hüseyin Ortakcıoğlu ve üç arkadaşının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesinde yazılı Tahkikat Encümenlerinin vazife ve salâhiyetleri hakkında kanun teklifi ve Muvakkat Encümen mazbatası (2/444)

Ankara, 22 . IV . 1960

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetine

Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesinde yazılı Tahkikat encümenlerinin vazife ve salâhiyetleri hakkındaki kanun teklifimiz, esbabı mucibe mazbatasıyla birlikte takdim kılınmıştır. Gereğinin yapılmasını saygılarımızla arz ve rica ederiz

Çorum Mebusu
Hüseyin Ortakcıoğlu

Yozgad Mebusu
Sefer Eronat

Rize Mebusu
Muzaffer Önal

Bolu Mebusu
Reşat Akşemsettinioğlu

ESBABI MUCİBE

Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesinin 16 ncı babında yazılı Tahkikat encümenlerinin, şekli tatbika mütedair hükümler dışında salâhiyetlerine dair mezkûr Nizamnamede tahdid edici kayıtlar bulunmamakla beraber, bu encümenlerin Meclis dışındaki faaliyetleri bakımından her türlü münakaşayı önleyici sarîh kanuni hükümler de mevcut değildir.

Dahilî Nizamname Meclis içi meselelere ait tatbik şekillerini tedvin ile iktifa eylemiş, ve fakat salâhiyetler daha ziyade fiilî ve teamülî bir tarzda ihtiyaçlara göre ele alınmıştır.

Dahilî Nizamnamenin tedvininde, mevzuatlarından istifade edilmiş olan Fransa, Belçika ve Hollanda gibi memleketlerde, Meclis tahkikatı (Anket Parlâmenter) vazife ve salâhiyetleri önceleri Meclis tarafından verilen tahkikat kararlarında gösterilmekte iken bilâhara, Tahkikat encümenlerinin vazife ve salâhiyetlerinin hususi kanunlarla belirtilmesi yoluna gidilmiştir. Bu cümleden olarak Fransa'da tahkikat encümenlerinin vazife ve salâhiyetlerini tesbit ve tanzim eden 23 Mart 1914 tarihli Kanun ihtiyaç ve zaruretlere göre bugüne kadar muhtelif tadillere tâbi tutulmuş, Belçika'da da 3 Mayıs 1880 tarihli bir Kanunla bahis mevzuum encümenlerin vazife ve salâhiyetleri tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Memleketimizde Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesine tevfikân teşkil olunan Tahkikat encümenlerinin vazife ve salâhiyetlerini tesbit ve bu encümenlerce, ihtiyati tedbir mahiyetinde olan tasarruflarla ittihaz olunacak sair kararlara muhalefet halinde ne gibi müeyyidelerin tatbiki lâzımgeldiği hususlarını tanzim eyliyen hükümler mevcut değildir.

Bu itibarla Tahkikat encümenlerinin vazife ve salâhiyetlerini tâyin etmek üzere işbu teklifin tanzimine zaruret hâsıl olmuştur.

Teklifin 1 ve 2 ncı maddeleri T. B. M. M. Dahilî Nizamnamesi hükümlerine göre kurulacak olan encümenlerin bu Nizamnamede mevcut salâhiyetlerine ait hükümleri de nazarda tutularak vuzuhu sağlama bakımından teyiden ve tekraren vazife ve salâhiyetlerini irae eylemekte, 3, 4, 5 ve 6 ncı maddeleri Tahkikat encümenlerince müttihaz tedbir ve kararlara muhalefet bu tedbir ve kararların infaz ve icrasında ihmal ve suiistimali görülen vazifeliler hakkında uygulanacak müeyyidelerle tahkikatın gizliliğine ve tahkikatla ilgili hususları veya hâdiseleri ifşa eyliyenlere ve T. C. Kanununun yalan şahadet faslındaki suçu işliyenlere tertibolunacak cezalara ait müeyyideleri ihtiva eylemektedir.

Teklifin mütaakıp maddeleri usuli hükümleri vaz'etmekte ve bu kanuna muhalefet halinde 3005 sayılı Meşhut suçların usulî muhakemesi hakkındaki Kanunun mahal ve müddetle mukayyet olmakstı- zın tatbikini ve vazifeleri hakkında Memurin Muhakematı Kanunu ile Hâkimler Kanununun hususi tahkik, muamele ve usullerinin cari olmayacağını ve sadece salâhiyet ve muhakeme mercilerine ait hü- kümlerin mahfuz tutulduğunu göstermektedir.

7 nci maddedeki vazifeli mahkemeden maksat, kanunu mahsuslarında gösterilen mahkemelerdir.

9 neu maddede Tahkikat encümenlerince müttehaz karar ve tedbirler aleyhine hiçbir merceie itiraz olunamayacağı kaydedilmekte, 10 neu maddede Tahkikat Encümeni tarafından yapılan tahkikatın ilk tahkikat mahiyetinde olduğu zikredilmekle ilk tahkikatın hazırlık tahkikatının devamı mahiyetinde ve hazırlık tahkikatını da kapsadığı cihetle ilk tahkikat tâbiri kullanılmış bulunmaktadır.

Muvakkat Encümen mazbatası

T. B. M. M.

Muvakkat Encümeni

Esas No: 2/444

Karar No: 2

26 . IV . 1960

Yüksek Reisliğe

Büyük Millet Meclisi Riyaseti tarafından En- cümenimize tevdi olunan, Çorum Mebusu Hüse- yin Ortakçıoğlu ve 3 arkadaşının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesinde yazılı Tah- kikat encümenlerinin vazife ve salâhiyetleri hak- kındaki kanun teklifinin yapılan müzakeresi so- nunda :

Teşkilâtı Esasiye Kanununun 22 nci maddesi (..... Meclis tahkikatı Meclisin cümlei salâ- hiyetinden olup şekli tatbiki Nizamnamei Dahilî ile tâyin olunur) hükmünü ihtiva etmekte ve Da- hilî Nizamnamenin 16 nci babında münderiç 169 ve mütaakıp maddelerinde Meclis Tahkikatının şekli tatbiki, yani Tahkikat encümenlerinin ne şe- kilde ve kaç kişiden mürekkebolarak kurulacağı gösterilmiş bulunmaktadır. Fakat Dahilî Nizam- namenin gerek 169 ve gerek 177 nci maddelerine tevfi kanun Büyük Millet Meclisince kurulmuş olan Tahkikat encümenlerinin hak ve salâhiyetleri ne Teşkilâtı Esasiye Kanununda ve ne de Dahilî Ni- zamnamede tesbit edilmiş değildir. Ancak bu ih- tiyaç, bizzarure örfi ve teamüli olarak Meclis ka- rarlarıyla tahaddüs eden hâdiselere maksur ol- mak üzere tanzim edilegelmiş ise de tatbikatta bu bapta irtibat ve ahenk temin edilememiş ve bu boşluk daima kendini hissettirmiştir. İşte bu ihti- yacı nazara alarak yapılmış olan kanun teklifi Teşkilâtı Esasiye Kanununun 26 nci maddesinin sarih hükmüne istinaden meydana getirilmiş ve

Anayasaya hiçbir suretle mugayereti bahis mev- zuu olmadığı ve mevcut boşluğu da karşıladığı için encümenimizce tetkik ve kabul edilmiş bulun- maktadır.

Teklifin encümenimizde tetkiki sırasında baş- lığı, vuzuhu temin maksadiyle (Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat encümenlerinin vazife ve salâhiyetleri hakkında Kanun) şeklinde değiştiril- miştir.

1 nci madde, Tahkikat encümenlerinin hak ve salâhiyetlerini derpis etmekte olup tahkikat or- ganlarına, ezümle Cumhuriyet müddeiumumisi, sulh hâkimi, sorgu hâkimi ve askerî adli âmirlerle usul kanunlarıyla ve diğer kanunlarla tanınmış olan hak ve salâhiyetleri tanınmış bulunmaktadır.

Bu suretle, Tahkikat Encümeni yalnız tahki- kat muamelesine tevessül edecek ve tahkikatın selâmetle bir neticeye isali hususunda bilcümle lüzumlu tahkik salâhiyetiyle teçhiz kılınmış ola- caktır.

2 nci madde, yapılan bir tadil teklifinin en- cümence kabulü üzerine müzakere mevzuu edil- miş ve metinde yazılı son şekli almış bulunmak- tadır.

Bu metne göre Tahkikat Encümeni, yapacağı tahkikatın selâmetle cereyanını temin maksadiyle her türlü neşriyatın men'ine bir tedbir olarak karar verebilecektir.

Bu kararına ademiriyet halinde, encümen mevkutenin toplatılmasını, mevkute veya gayri-mevkutenin tabı veya tevziinin men'ine tabiatıyla karar verecektir.

Müstakil bir tedbir ve karar salâhiyeti olarak toplatma, neşriyatın tadili ve tatbikatta görülen lüzum ve zaruret ilecasıyla matbaanın kapatılmasına karar verme salâhiyeti encümene verilmiştir.

Ayrıca encümene siyasi mahiyet arz eden ve alâkalı fıkrasında tadadolan faaliyetler hakkında da tedbir veya karar ittihaz edebilme salâhiyeti tanınmıştır.

2 nci maddenin E bendi tahkikatın selâmetle intacı için lüzumlu görülecek bilcümle tedbir ve kararları da alma salâhiyetini derpiş etmekte, ve encümeni, bütün faaliyetleri esnasında Hükümet vasıtalarından istifade salâhiyetine sahip kılmaktadır.

Ayrıca, Tahkikat Encümenine zabıt hakkı da tanınmış bulunmaktadır.

Bu maddede yazılı salâhiyetlerin bâzıları 1 nci madde hükmü ile Tahkikat Encümenine tanınmış ise de vuzuh bakımından ayrıca tasrih edilmiştir.

3, 4, 5 ve 6 nci maddeler ceza müeyyidelerini ihtiva etmekte ve bu müeyyidelerin umumi kaza mercileri tarafından tâyin ve tatbik olunacağını derpiş eylemektedir.

Usul hükümleri, 7 nci, 8 nci maddelerde tesbit olunmuştur. Bu hükümler tamamıyla seri muhakeme usulünü sağlamak gayesine mâtuf bulunmaktadır.

9 ncu madde, bu encümenlerin faaliyetlerinin bir müddete bağlı bulunması hasebiyle ittihaz edeceği kararların katilîğini kabul etmiş, dolayısıyla itiraz kabiliyeti tanınmamıştır.

Tahkikat Encümenince icra kılınacak tahkikat hazırlık tahkikatını da ihtiva etmesi itibariyle ilk tahkikat mahiyetinde olarak kabul edilmiş ve bu husus 10 ncu madde hükmü ile açıklanmıştır.

12 nci madde hükmü, Tahkikat encümenlerinin tahkikatın hitamında tanzim edecekleri nihai mazbatayı dosyasıyla birlikte Heyeti Umumiyeye tevdi edecekleri hususunu vaz'eylemektedir.

Takdimen ve müstaceliyetle görüşülmesi temennisiyle Umumi Heyetin tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Muvakkat Encümen Reisi
Rize

O. Kavrakoğlu

Kâtip

Aydın

N. Geveci

Denizli

İ. Hadımluoğlu

Kastamonu

H. Tan

M. Muharriri
Nevşehir

H. H. Ülkün

Çanakkale

Servet Sezgin

İmzada bulunamadı

İçel

Y. Karabulut

Tunceli

Arslan Bora

Müzakereyi terk etmiştir.

Urfa

Atalay Akan

Müzakereyi terk etmiştir.

**ÇORUM MEBUSU HÜSEYİN ORTAKÇIOĞLU
VE 3 ARKADAŞININ TEKLİFİ**

Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahili Nizamnamesinde yazılı Tahkikat encümenlerinin vazife ve salâhiyetleri hakkında kanun teklifi

Vazife ve Salâhiyet

MADDE 1. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat encümenleri ve naibolarak vazifelen-direcekleri tâli encümenler; Ceza Muhakemele-ri Usulü Kanunu, Askerî Muhakeme Usulü Ka-nunu, Basın Kanunu ile diğer kanunlarda C. Müddeiumumisine, sorgu hâkimine, sulh hâkimi-ne ve askerî adli âmirlere tanınmış olan bileüm-le hak ve salâhiyetleri haizdir.

MADDE 2. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat encümenleri, tahkikatın selâmetle cereyanını temin maksadiyle:

I - a) Her türlü neşriyatın yasak edilme-sine ve neşir yasağına riayet edilmemesi halinde mevkute veya gayrimevkutenin tabı veya tevzi-inin men'ine,

b) Mevkute veya gayrimevkutenin toplatıl-masına, mevkutenin neşriyatının tatiline veya matbaanın kapatılmasına,

c) Tahkikat için lüzumlu görülen veya sü-but vasıtalarından olan her türlü evrak, vesika veya eşyanın zaptına ve Hükümetin bütün vasıtalarından istifade etmeye,

d) Siyasi mahiyet arz eden toplantı, hare-ket, gösteri ve emsali faaliyetler hakkında ted-bir ve karar ittihazına,

II - Tahkikatın devamı müddetince âmmenin huzur ve sükûnun bozulmaması için lüzumlu her türlü tedbir ve kararları almaya,

dahi salâhiyetlidir.

Ceza Hükümleri

MADDE 3. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat encümenlerince ittihaz olunan tedbir ve kararlara her ne suretle olursa olsun muhale-fet edenler bir seneden üç seneye kadar ağır ha-pis cezası ile cezalandırılırlar.

MADDE 4. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat encümenlerince ittihaz olunan tedbir ve kararların icra ve infazında ihmal veya suiis-

MUVAKKAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat encümenlerinin vazife ve salâhiyetleri hakkında Kanun

Vazife ve salâhiyet

MADDE 1. — Teklifin 1 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat Encümeni :

a) Tahkikatın selâmetle cereyanını temin maksadiyle her türlü neşriyatın yasak edilme-sine,

b) Neşir yasağına riayet edilmemesi halinde mevkute veya gayrimevkutenin tabı veya tev-zinin men'ine,

c) Mevkute veya gayrimevkutenin toplatıl-masına, mevkutenin neşriyatının tatiline veya matbaanın kapatılmasına,

e) Tahkikat için lüzumlu görülen veya sü-but vasıtalarından olan her türlü evrak, vesika veya eşyanın zaptına,

d) Siyasi mahiyet arz eden toplantı, hare-ket, gösteri ve emsali faaliyetler hakkında ted-bir ve karar almaya,

e) Tahkikatın selâmetle intacı için lüzum-lu göreceği bileümle tedbir ve kararları ittihaz etmeye ve Hükümetin bütün vasıtalarından isti-fade eylemeye,

dahi salâhiyetlidir.

Ceza hükümleri

MADDE 3. — Teklifin 3 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Teklifin 4 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklif

timali görülen vazifeliler, ihmal halinde altı aydan iki seneye, suiistimal halinde bir seneden üç seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

MADDE 5. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat encümenlerinin yaptığı tahkikat gizlidir. Bu gizliliğe riayet etmeyenler veya malûmatlarına müracaat suretiyle yahut sair suretlerle muttali oldukları tahkikatla ilgili hususları veya hâdiseleri ifşa edenler altı aydan bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

MADDE 6. — Türk Ceza Kanununda yazılı yalan şahitliği ve yalan yere yemin fashındaki suçları işliyenler hakkında mahsus maddelerinde zikredilen cezalar iki kat olarak hükmolunur.

Usul Hükümleri

MADDE 7. — Bu kanun hükümlerine muhalefet Meşhut suçların muhakeme usulüne dair olan Kanunun birinci maddesinin (A) bendinde yazılı mahal dışında vukubulsa dahi faileri hakkında mezkûr 3005 sayılı Kanun hükümlerine göre tahkikat ve takibat icra olunur.

C. Müddeiumumileri 3005 sayılı Meşhut suçların muhakeme usulüne dair Kanunun 3 ncu maddesinin 4 ncu fıkrasında yazılı müddetle bağılı olmaksızın vazifeli mahkemede âmme dâvası ikame eder.

MADDE 8. — Bu kanunun tatbikatında Hâkimler Kanunu ile Memurin Muhakematı Kanunu hükümleri uygulanmaz. Ancak salâhiyet hakkındaki hükümler mahfuzdur.

MADDE 9. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat encümenlerince ittihaz olunan karar veya tedbirler katî olup aleyhine itiraz olunamaz.

MADDE 10. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat encümenleri tarafından yapılmış olan tahkikat ik tahkikat mahiyetindedir.

MADDE 11. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat encümenleri tahkikatın ikmalinde nihai bir mazbata tanzim ve dosya ile birlikte Heyeti Umumiyeye tevdi eder.

Muvakkat E.

MADDE 5. — Teklifin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Teklifin 6 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Usul hükümleri

MADDE 7. — Teklifin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Teklifin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Teklifin 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Teklifin 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Teklifin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklif

MADDE 12. — Bu kanun neşri tarihinde mer'idir.

MADDE 13. — Bu kanunun hükümlerini icraya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

Muvakkat E.

MADDE 12. — Teklifin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Teklifin 13 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

